

ORPHEUS

MÁSODIK KÖTET.

ELSŐ DARAB.

IKER - HAVA 1790.

I.

H A Z A F I Ú I
I N T É S.

1 7 9 0.

Magyar! hajnal hafad; de még nem virradt
még

Hát est'ig ki tudja millyen leszen az ég?

Sok napnak víg vólt már reggele 's fel-költe;

Nyugtáig azonban fok keferüt tölte.

Örülj, de okosan; ne hirtelenkedjél:

Sok vagyon még hátra! azon törekedjél

Hogy több febeid is mind bé-gyógyúljanak

Úgy hogy foha többé ki ne újjúljanak.

Igaz hogy kezedben van már az a' nagy kínts

Melly nélkül úgy látszik állandóságod mints:

A 2

Igaz

Igaz az is, szépek a' tett ajánlások,
De mi könnyen férnek azokhoz rontások.
'S bár most fokot nyerj is, ha nem lessz ál-
landó,
'S az idők' forsával bátran truttzolandó,
Mit nyersz, Szegény, hanem újjabb keferveket,
Múltaknál nehezebben emésztendőeket?

Ha jobb lábra tészesz Nemezt és Parásztot,
Kire fokféle mód fok bajt 's terht árasztott,
Ha rendbe téssz Királyt, Grófot, Bárót, Papot,
Le-mentével akkor dítsérhet'd a' Napot. —
Ország' Gyűlésének kell hát elébb lenni,
'S abban mind ezeket lábra jobbra venni,
Melly úgy lessz, 's Mennyből is úgy jó fege-
delem,
Ha fokfelé nem von a' szív 's az értelem.
Ha koronás Fődet mint illik tiszteled,
'S Magyar Véreidet egy formán öleled.

DARVAS FERENTZ,
Hellytartói Tanácsos.

II.

A' SZÉP SZEME K.

Olaszból.

Szem , halál tsillagjai ! *)
 Fájdalmimnak okai !
 Kik alva is mutatjátok
 Hogy halálom' kívánjátok ,
 Ha húnnya ki - végeztek .
 Fel - nyitva majd mit teszték ?

DAYKA.

A 3

III.

*) Stelle mortali.

III.

SZERENTSE - KIVÁNÁS
A' MAGYAROKHOZ.

Magyarok ! nemes Nép ! ímé Koronátok
 Pompa 's ditsőség közt tér-vissza hozzátok !
 Nagy Nemzet ! tenéked szíve mellékerül
 Sok szerentsét kíván egy jó Ember bérül.
 Örvendj, 's nézd Romában egykori máffodat !
 Nézz-fel, nézz ! 's tsavard-meg férjfi bajuffzodat ;

Gonosz Tanács, álnok boriték színében,
 Hirtelenkedtette Jósefet lépteiben :
 Hol határt nem tudó akarat jár kényyén ;
 Gázolván a' minden Nemzetek Törvényyén.
 Koronátok el vólt vitetve töletek
 Tsak azért, mert hitték, hogy nincs Védelmetek.

A' tsendes el-nézés tzéljához érkezett
 Okofság hallgatott, 's időhöz mérkezett.
 Erő elől, ha ki-tér a' Türedelem :
 (Bár nagy meffze láfsék még a' Segedelem :)
 Akkor esik-meg az véletlen, és önként,
 A' mi mostanában ti értetek történt.

Ala-

III.

GLÜCKWUNSCH AN DIE UNGARN.

Edle Ungarn! Eure Krone
Kommt mit Pracht und Ruhm zurück;
Landesväter! Euch zum Lohne.
Wünscht ein Biedermann Euch Glück,
Volk! von alter Römer Art,
Haupt empor! und streicht den Bart!

Böser Rath in falscher Hülle,
Uebereilten Josephs Schritt:
Wo ein unumschränkter Wille,
Völkerrecht mit Füßen tritt.
Eure Krone ward geraubt,
Nur weil man Euch wehrlos glaubt.

Nachsicht hat den Zweck erreicht,
Klugheit schwieg zu rechter Zeit,
Wenn Geduld dem Starken weicht,
(Scheint die Hilfe noch so weit;)
Dann geschieht unvorgesehn,
Das, was jetzt für Euch geschehn.

Alatson Szív tsak olly Férfiban férkezik,
 Nagy Veszély, 's romláfon a' ki ijjetkezik.
 Világunk forgása igaz esmerője
 Fülel, melly pertzentés lehet ferkentője?
 Hunyorít az idő, nevetve el-érti
 A' Magyar; vigyázván Jussait ki sérti?

Ezerenként rántván fegyvert, fenekedni:
 'S annak, ki parantsolt, éppen nem engedni,
 Nehezen eshetett volna Szerentsével,
 Ott, a' hól motskolnak Part-ütés Szennyével.
 Ti a' Járomban is hívek maradatok
 Mi légyen a' Magyar? már most mutafsátok.

Jósef lám örömeft másfolá végzését:
 Mihelyeft szemléle el-tévelyedését.
 Most már szemeitek fő gyönyörűsége
 Koronátok ott áll, 's ott van Tsendefsége
 Hol minden, a' kiben forr a' hazafi vér,
 Azt el-vinni vonfzó szívbe félelmet vér.

Örvendj Magyar Vérség! diadalmas vagy
 már.
 Szerentséd tsillaga meg-újjúltt fénnel jár:
 Köszörüld Szablyádat! légy víg, 's nyugott fővel
 Egyet érts! Víjj közös Atyafi erővel!

Ha

Niederträchtig find nur Männer
 Die ein großer Unfall schreckt;
 Unsres Weltlaufs ächte Kenner
 Wachen, wenn der Zeitpunkt wekt.
 Dieser winkt: der Ungar lacht,
 Der für seine Rechte wacht.

Tausend Säbel kühn zu zücken:
 Droh'n, wo man gehorchen heist
 Hätte schwerlik können glücken,
 Wo man uns Rebellen heist.
 Auch im Joch bleibt Ihr getreu,
 Jetzt zeigt was ein Ungar sey!

Joseph wiederrief mit Freude,
 Da Er Seinen Irthum sah:
 Nun steht Eure Augenweide,
 Eure Krone wirklich da,
 Wo ein jeder Patriot
 Ihren Räubern Schrecken droht.

Brüder jauchzt! Ihr habt gesiegt.
 Nun glänzt Euer Glückstern wieder:
 Schleift die-Säbel! Seyd vergnügt!
 Wählt die Eintracht! Kämpft als Brüder!

Ha Török fenyeget bosszús dühöfsséggel:
Magyar! Vitéz véred akkor ontsd bövséggel.

Azt a' Vért, mellyet ott foha nem kéméltél
A' hol Atyáidban példákat szemléltél;
Azt a' Vért, melly mind azt hírrel meg-tisztelte,
Ki a' nagy Vitézek' feregét nevelte;
Azt a' Vért, mellyet ott örömmel lotsoltál,
Hol Vért ditsőséggel omlani gondoltál.

A' Viadalt, 's küszdéft tartjátok elégnek:
Bóldogok, keblében vagyok tsendefségnek?
Vélitek, hogy Isten most áldozatot kér?
Munkátokban nagy szív legyen örök Vezér!
Ne áll bosszút Magyar! de az Irigységet
Szégyenítsd! 's így mutasd a' Magyar vérséget.

Békefség (Kívánom) bírja hajlékotok,
'S Békefséghez menten leheffen bíztotok,
Békefségct kérni kénytelen a' legyen,
Ki a' Magyarat bújtja, hogy hasonlást tégyen,
Gondold meg! a' hol nints atyafi fzeretet,
Ott a' jó ember él gyötrelmes életet.

A' Hunnuszok' durva erköltsét ki látja:
Nem követi, hogyha emberek barátja.

Kik

Droht der Türk mit Rach und Wuth,
Ungarn! dann strömt Heldenblut.

Blut, das Ihr noch nie geschonet,
Wo der Väter Vorbild lehrt;
Blut, das den mit Ehre lohnet,
Der die Heldenzahl vermehrt,
Blut, das da mit Freude fließt,
Wo man es mit Ruhm vergießt,

Seyd ihr satt vom Kampf und ringen;
Glücklich, in der Ruhe Schos?
Wollt ihr Gott ein Opfer bringen?
Freunde! handelt ewig gros!
Rächt Euch nie; beschämt den Neid!
Zeiget das Ihr Ungarn seydt!

Friede herrscht in Euren Hütten!
Friede sey Euch bald gewährt!
Frieden müßte der erbitten,
Der in Ungarn Zwietracht nährt.
Denkt! wo Bruderliebe fehlt,
Lebt ein guter Mensch gequält.

Roher Hunnen alte Sitten,
Reizen Menschenfreunde nicht:

Die

Kik hajdan szenvedték rab Korbáts súlyjait,
 Tanúlják emberek Tifzteit 's Juffait.
 Tudni való az is, a' ditső Mennyeekben
 Egyenlőség vagyon minden embereken.

Barátim hidjétek! Szelíd Szív nemesít,
 A' Feneség Vitézt nem formál; — dühösít.
 Jó Rend kényszerítő Erejét ki szólja,
 A' büszke Dagálynak oka 's táplálója.
 Ha a' Polgar-Virtus ébren vigyázván kész,
 A' Király hatalma érezhetetlen lész'.

Keserves panasztok után fordítsátok
 Javatokra azt, hogy meg-tért Koronátok,
 Leopoldnak bátran adjátok hordozni;
 Könnyű lész terhével ott annak birkozni,
 Hol Hívei közzül akarméllyk fejenként
 Királyi Teréhben lehet gyámol önként.

Hogy Koronát tisztelsz, méltán nagyra vél-
 vén

Mit ér a' Szabadság? érezd vele élven.
 De annak gyalázat maradjon bérébe,
 A' ki irigységet tart, 's táplál Szívibe?
 Lesben Gyölölői álnak Austriának,
 Magyar! kerüld Jármát idegen igának.

Au-

Die sonst Sklavenpeitschen litten,
Lernen jetzt die Menschenpflicht
In dem schönen Himmelreich,
Sind ja alle Menschen gleich.

Freunde! glaubt mir: Sanftmuth adelt.
Wildheit bildet Kriegerwuth;
Wer den Zwang der Ordnung tadelt,
Nähret nur den Uebermuth.
Wo die Bürgertugend wacht,
Fühlt man keine Fürstenmacht.

So genießt nach bitterm Klagen,
Eurer Krone Widerkehr!
Gebt sie Leopold zu tragen!
Ihre Last ist da nicht schwer:
Wo ein jeder Unterthan
Königsbürde stützen kann.

Stolz, mit Ehrfurcht für die Krone,
Fühlt Ihr nun der Freyheit Werth,
Aber dem bleibt Schmach zum Lohne,
Der im Herzen Misgunst nährt.
Oestreichs Feinde lauern noch;
Ungarn flieht ein fremdes Joch.

Fest

Austria Zászlói lévén egyesülve.
Véled; az Irigység hátra áll rémülve.
Hazátok Atyjai! régi Öseitek
Tzélját fel-fedezve látván Szemeitek;
Markotokban nyugvó Szerentsés Magyar Sors
Bóldog Hazátokat koronázni lesz gyors.

SÁRAY SÁMUEL.

Fest vereint mit Oestreichs Fahnen,
Bleibt der Neid zurück geschreckt,
Landesväter! Eurer Ahnen
Absicht, liegt nun aufgedeckt.
Ungarns Glück in Eurer Hand,
Krönt ein glücklich Vaterland.

FRIEDRICH FREYHERR
von der TRENCK.

IV.

UGOTSAI FŐ - ISPÁN
GRÓF TELEKY JÓZSEF
ÚRNAK BESZÉDE

A Z O N

VÁRMEGYE RENDEIHEZ.

Nagy - Szőlősen, April. 29dikén, 1790.

Ha egy, a' szélveszek által a' kormányról le-üttetett, és a' maga kedves Seregétől, azzal köz hajó törés által el-szakasztott Kormányosnak, nem lehet örömmel meg-nem telni, a' midőn, a' kegyetlen fergeteg meg-tsendesedésével; magát, és utolsó veszedelmek között kánykódott társait, az el-romlott hajó töredékjeihez fogózkodva, a' rév-partban öszve-jöni, és már veszedelmen kívül lenni szemlélheti; nem tsudálkozhatik, azt
vé-

vélem, én rajtam is fenki, ha most e' mái napon, magamat ismét ezen velem együtt hajó töréft szenvedett kedves hajótskámnak kormányja mellett látván, örömmöm nagyságát el-nem titkolhatom, 's el-titkolni nem-is kívánom. Melly örömmömnek ámbátor, nem tagadhatom, hogy eggy illy szép nemes Seregnek igazgathatásából reám háromló, és a' magam szeretetének olly nyájaffan hizelkedő ditsőségnek meg-gondolása is, szerző oka ne lett légyen; Te tudod mindazonáltal szívemben olvasni tudó Isten! melly kitsinynek tartsam én ezt a' magában nem kitsiny okot is, ahhoz képest, a' mellyet ezen itt ülhetésemmel egyben köttetett édes Hazám forsának jobbra fordulásában fel-találok. Külömben is, ha a' Hazánk dolgai mellett a' magunkéról el-felejtkezni; akarmikor is a' leg-szebb neme a' feledékenységnek, nintsen, kivált most, hogy illy közönséges örömben részt végyünk, semmi szükségünk a' magunkra való tekin-

II. Köted.

B

tetre.

tetre. Elég tsak Hazafiaknak lennünk, sőt elég tsak embereknek is, hogy ebben az Isteni gondvifelésnek, Hazánk körül véghez vitt és szemben tűnő nagy remek munkájában gyönyörködjünk, és annak be- tsét méltóképpen érezvén, a' háládatos- ságra fel ferkenjünk. Igaz ugyan, hogy tsak a' természet világánál is mentől to- vább tapogatózunk, annal inkább meg- kell győződünk az Isteni gondvifelésnek bizonyos vóltáról, de minthogy annak rendszerént való munkája tsendes, és a' vizsgálásra nem alkalmas szemek előtt, könnyen el-bújható erővel szokott foly- dogálni, úgy járunk mi azzal gyakorta, mint a' hajón utazó eggyügyű ember, tudni illik, hogy valamint őnéki, ha a' hajója a' szelektől nem tsapdostatván, annak fenekén tsendefen ülhet, észébe sem jut, hogy van kormány, van mágneses tő, van hajós Metter, a' ki őtet fel- tett tzeljára vezérli, hanem azt gondolja az oftoba, hogy a' hajó magától, mégyen
abba

abba a' rév-partba, a' mellybe ő igyekezik; így mi is, az Isteni gondviseelésnek mindennapi tanúbizonyságaihoz igen hozzá szókván, a' nagy Hajós-Mesternek körülöttünk való gondoskodásáról gyakorta vagy egészen el-felejtkezünk, vagy legalább azt eléggé betsülni nem tudjuk. Hogy azért bennünket, az ilyen egygyü andalgásból, a' maga jó teteményének meg-esméréseire fel-ébresszen a' Világnak nagy Hájós-Mestere, ki-mégyen néha a' maga gondviseelésének szokott útjából, és rend kívül való, 's mind az értelemre, mind a' szívre ellene álhatatlan erővel ható, példákban akarja a' maga erejét, és böltsétségét előnkbe terjeszteni. És már kétség kívül a' Mennyei fő böltsétségnek ilyen okokból eredett munkájának lehet, és kell azt tartani, a' mellyet, ez egynehány el-múltt esztendőekben két Magyar Hazánk' forsa forгатásában tápasztalhatunk. Mellyben akár nyomorúságunkat, akár az abból lett ki - szabadításunkat

visgáljam, mind a' kettőben az Isteni gond-
viselesnek nem rendszerént való folyamat-
ját, hanem kézzel fogható nagy tsudáit
szemlélem. Mert, hogy elébb nyomorú-
ságunkat említsem, ki ne tartaná tsudá-
nak leg-először is, hogy egy fok eszten-
dők száadjaitól fogva a' szabadság ízihez
hozzászokott, 's ahhoz édesedet Nemes
Nemzet igen kevés esztendők alatt azt
egésszen el-veszthette, és törvényeitől,
azokon fundáltt szokásaitól nyelvétől,
gondolkozása, sőt érzése módjától is meg-
fosztathasson. Lású munkája szokott az
ilyen romlás rendszerént lenni az időnek,
és egynehány egymást követő emberi nyo-
mokban az Uralkodóknak egy tzelra, 's
sinór-mértékre, intézett dolgozások kí-
vántatik az ilyen nagy történeteknek vég-
hez vitelére. De most, hogy az Ur Isten
meg-mutássa, a' mi büntetésünkben, a'
maga erejét rövidítette ezt az utat, és
a' nyomorúság örvényébe nem le-botsá-
tott, hanem hanyatt homlok rohantatott.

Ki

Ki ne tartaná a' mi szerentsétlenségünkben nagy tsudának továbbá még azt is, hogy az éppen abból az okból származott vala, a' melyből a' népeknek boldogsága szokott rendszerént származni, tudni-illik, ama szerentsétlen Fejedeleme- nek a' mi boldogságunkra felettébb fiető igyekezetéből, a' mely ötlet az eszközök meg-választására elegendőképpen figyelmezeni nem engedte. Harmadik, és a' boldogtalanságunkat annak szégyenével nevelő leg-szomorúbb tsudát abban látom én, hogy azon Hazánk romlásának, melytől annyira iszonyodtunk, hogy arról könyhullatások nélkül nem is emlékezhetünk, önnön magunk, és tsak nem mindnyájan: oh! mennyiben kerül ezt megvallanom! eszközeivé válni nem iszonyodunk. Abban látom, mondom, a' nagy tsudát, hogy a' midőn egygy illy maga szabadságát szerető Nemes Nemzettől azt lehetett, és kellett volna, várni, hogy a' veszedelmek által a' maga szabadsága' ol-

talmazására még jobban fel-ébredjen, és arra szükséges illendő bátorsága az akadályok által nevedjen, minket még-is a' veszedelemnek csak az árnyéka is, éppen olyan Fejedelem alatt, a' ki még az előtte leg kedvetlenebb igazságoknak ki mondomását is el-szenvedte, jussainknak csak panaffzal való óltalmazásától is el-ijesztett. Szerentsétlen tsuda! a' melyet bár vagy a' Hazánk történeteinek Íróji, azoknak le-írásából hagyhatnának - ki, vágyha azt az ő leg-főbb törvények, az igazság, nem engedi, bár csak, midőn a' maradékaink régi jó Eleinknek szabadságok' fenn tartása körül nagy lelkekhez illő, 's ki nem fárasztható szorgalmatosságokat olvasák, és azt a' mi magunk viselésével egyben vetik, olyannak látsék ez ő előttök, a' milyen önnön magában, tudniilik, olly meg-foghatatlan dolognak, hogy hitelt nálók tellyefséggel ne-is találjon.

De ha e' fzerént a' nyomorúságba' lett merülesünket méltán a' természet rendes útjából ki-térttnak, és tsudálatosnak nevezhetem, nem találom keveffebb tsudáját a' Mennyei gondvifelésnek az abból lett ki-fzabaduláfunknak modjában. Mert itt is ki ne látná, leg-elsőben-is, azt a' tsudát, hogy nem elégedett-meg az Uraknak Ura azzal, hogy, az országok forsának rendes folyamatja fzerént, az egyik igazgatásnak hibáit a' következendő igazgatás hozza helybe, hanem, hogy a' maga Királyok fzívén való hatalmát egészen, ki mutaffa, magával azzal a' maga akarátját, akár melly akadályok között is, ki-vinni fzerető Fejedelemmel, a' maga talán leg-kedveffebb munkáját el-ron-tatta. Meg-állítá, tudni-illik, azt a' független igazgatásra sebes lépésekkel fiető Féjedelmet éppen a' halál küszöbén, 's ott az örökké-valóságnak elé-mutatásával uralkodásának el-múltt észttendeire vissza nézni kenfzerité, és az által ama mostani

örömünket okozó nagy áldozatot téteté véle az igazságnak. Nagy áldozatot, mondom, mert eggy olyan Fejedelem a' kinek leg-erősebb indulatja volt a' ditsőségre való törekedés, mitsoda nagyobb áldozatot vihetett volna az Igaság Isten Affzonyának oltárára mint mikor azt az indulatját a' Hazánk bódogságának olly ma a meg - tagadásával fel - áldozta? A' melly áldozatjának füstje valamint kétség kívül az Ur Isten előtt kedves volt, úgy mi is méltónak ítélni, hogy minket is ennek a' Fejedelemnek porával egészen meg - békélteffen. Tsuda továbbá a' mi halálos febeinkből lett fel - gyógyulásunkban még az is, hogy rendszerént, valamint az emberi test, úgy az országok is fokáig meg - szokták lenni az el - múlt nyavalyát, abból lett fel - gyógyulások után-is; mi-nállunk pedig a' nyavalya nagyobb erőt, és a' bódogtalanság nagyobb bódogságot termelt; úgy hogy mi mondhatjuk el azt igazán: Quæ fuit durum patiti,

ti, meminiffe dulce est. Orvosság volt bizony nálunk a' nyavalya, és a' bódogatanság által tanúltunk - meg bódógokká lenni. Meg-tanúltuk, tudni-illik, az egyenetlenség káraiból az egyyefségnek hasznát. Meg-tanúltuk, hogy a' Vallás nem a' gyűlölségre, hanem a' fzeretetre való, és hogy azt, annak Isteni fzerzőjének tzelja ellen, gyűlölség és visszavonás indító okának tenni, a' mi két Magyar Hazánkban, nem csak erköltsi, hanem Politikai, Hazánk bódogságát, 's mind a' két fél jussait fel-forgató, és egy szóval Hazát árulást magában foglaló, 's annak büntetését érdemlő, nagy véték - Meg-tanúltuk a' magunk példáján, és kárán, hogy az Isteni félelemnek meg-hűlése, és az erköltsök felettsége el-lágyítja az emberek szívének rúgóját, és a' nagy tselekedetekre alkalmatlanokká téfzi. Meg-tanúltuk, mondom, mind ezeket, és bár úgy tanúltuk volna meg, hogy soha örökké el se felejtsük. Akkor mondhatnók ma-

gunkat valósággal, és állandóképpen boldogoknak. Mellyet engedjen is a' Magyarok' nagy Istene szívéből óhajtom. De ha ezen tanúságaink által nevededett a' boldogságunk, és annak állandóságáról való reménységünk, nevededett kétség kívül nagy mértékben még az által is, hogy az Uralkodóink fok emberi nyomokig tartó tanúságot vehetnek közelebb ki-múltt Fejedelmünknek mind Uralkodásának példájából, mind pedig halála előtt kevéffel (és így éppen akkor, mikor a' tettetésnek minden okai már meg-szüntek) az egész Világ előtt tett gyónásából, hogy az Uralkodók, ha szinte a' Népek boldogságára szükséges fok virtusokkal bírnak is, ha szinte azt elé mozdítani igyekeznek is, és ha szinte arra törekvő fok valósággal jó rendelkezéseket tésznek is, még is a' törvények tiszteletének fenn-tartása nélkül, soha el-nem érhetik, se a' Népeik boldogságát, se az attól el-válthatatlan magok dicsőiségét. Mit mondjak boldogsá-

ságunk nevedezésének arról a' reménységéről, a' mellyet ama Királyi Székünkbe ülendő nagy Fejedelemnek mind elméje, mind szíve szép tulajdonságaiból vehetünk? A' ki nem tsak eddig is nagy remekjét mutatta igazgatásbéli tudományának, az eddig keze alatt lévő kitsiny tartománynak gazdagításával, boldogságával, és közönséges szeretetével folytatott uralkodásában, hanem nekünk is még előre, hogy a' törvényeinket akarja igazgatása finórmértékéül venni, meg-igérte, 's ígérletét mind egyéb eddig tett lépéseiben, mind pedig már is Országunk olly esdekelve kívántt Gyűlésének ki hirdetésében tellyesíteni el-kezdette. A' mellyből ki ne reménylyhetné méltán azt, hogy szeretettel, ígafsággal, és nem erővel kíván bennünket igazgatni, tudván melly igaz legyen ama régi mondás

Ubi non est pudor,

Nec cura juris, sanctitas, pietas, fides,

Instabile Regnum est

De

De mentől nagyobb okaink vagynak e' szerént, Tekintetes Nemes Vármegye Statuffai! és Rendjei! hogy Hazánk közön-sé-es, és oly méltó örömében részt vé-gyünk, annál több okom vagyon énné-kem hogy a' Nemes Vármegyének egygy Romai Vers-Irónak ama szép intését: —

*Æquam memento rebus in Arduis
Servare mentem, non fecus in bonis
Ab infolenti temperatam lætitia.*

eszébe juttassam, és mindenre valami szent, 's minthogy szentebbet semmit sem találok, a' Haza szeretetére kérjem, hogy magunkat az öröm között olly mértékkel viseljük, hogy annak, okát, úgymint édes Hazánk boldogságát meg-ne sértsük. Vi-seljük e' végre magunkat, törvényessen, illendően, okoffan, és tsendes bátorság-gal. Először is azt mondom, *törvényesen*; mert kinek illik magát inkább a' törvény szerént viselni, mint annak, a' ki a' tör-vénytelenség ellen panaszol? Kétféle pe-dig

dig a' törvény, egyik a' természeti, má-
 fik a' polgári. Az első minden polgári
 törvényeknél régibb, szentebb, és vál-
 tózhatatlanabb. Mellynek az egész em-
 beri Nemzettől meg-esmértt törvénye az,
 hogy a' ki nekünk nem vétett, azt meg-
 sérteni ne kívánjuk. Tartsuk azért leg-
 szentebb kötelességünknek, hogy ezt a'
 mi nekünk nem vétett, sőt, hogy foha-
 véteni sem kíván, olly szentül ígérő, és
 ígéretének hitelére, előbbeni kitsiny or-
 szágának egész Europa előtt tudva lévő
 bódogításával, kényszerítő szelid Fejedel-
 münket, a' kinek egy hizelkedni nem
 szokott, 's nem is tudó nagy ember olly
 méltán adta nem régen a' Filozofus Ki-
 rály nevet, semmi tselekedetünkkel meg-
 ne sértsük. Sőt viseltessünk inkább ő
 hozzá azzal a' haládatos tisztsélettal, a'
 mellyet eddig hozzánk való maga viselé-
 se bizonnyal meg-érdemel. Melly inté-
 semmel koránt sem arra tzelezok, hogy
 a' leg-méltóbb és leg-szebb reménység
 mel-

mellett is el-aludjunk, mert meg-tanultam én azt Platotól, és még inkább a tapasztalásból, hogy a' reménység az ébren lévőknek álma. Nem is arra tzelozok, hogy a' háládatosságot annyira terjesszem, hogy annak, kedv-keresésből, szabadságainknak akár mely részét is feiáldozzuk. Mert tudom, hogy az ilyen helytelen kedvezés által nem ártanánk kevesebbet a' Fejedelemnek (mint a' kinek valóságos háfzna és kára el válhatatlan a' miénktől) mint magunknak és maradékainknak. Nem az, mondom, a' tzelom, hanem csak az, hogy a' hol semmi férelem nints, mint a' kísértettől félő ember ne képzeljünk magunknak sérelemet, és ezért a' képzeltt sérelemért ne illefsük valóságos sérelemmel a' minékünk nem vétett Fejedelmet. Ezt kívánja tőlünk a' természet törvénye. De tartsuk-meg szentül a' Hazánk törvényeit is. Látjuk ugyan is azokban a' Nemes Vármegyéknek, orszá-gunk fel-állásával eggy idejű törvényes ha-

hata'mát, és míg az, újabb törvények által, meg-nem' változik, ne kívánjunk annak határan túl-lépni, és, a' magunk különös tzeljaink el-érésének indú atjából, ne alacsonyodjunk el-annyira, hogy törvényeinknél erőfőbbek lenni kívánjunk.

Szükség továbbá, hogy minden tselekedeteinkben illendő álhatatossággal ugyan, de tsendesen, és egymás alá-való áskálódás, erőszak, 's lárma nélkül viseljük magunkat. Eggy szóval az illendőségnek törvényére szoroffon vigyázzunk, eszünkbe jutván, hogy nekünk Nemefi rendnek kevesebb szabad e' tekintetben a' köz népnél.

A' Clazomeniusok régen a' Spartai Ephorusok thronusát korommal való bémázolással meg-tsúfolni nem átalván, ezen igen illetlen tselekedetekért elégnek tartották a' Spartabéliek azzal büntetni őket, hogy közönségesen ki-hirdették, hogy
fza-

szabad legyen a' Clazomeniufoknak magokat illetlenül viselni. Szomorú Privilegium! a' mellyel valamint kétség kívül ők szégyenlettek élni, úgy mi is arra soha se vádgyódjunk.

Légyünk továbbá okosak, az az mind a' tzel, mind az arra vivő eszközöket igyekezzünk minden Hazánkra intézett tse'ekedeteinkben mászor is ugyan, de kivált most, ebben az, annak jó vagy bal szerentséjével viselős, időben jól megválasztani, és hogy mindnyájan azon egy tzelra, és egyesültt erővel fiethessünk, igyekezzük az eggyeséget, minden magunkra való tekintetnek fel-áldozásával, magunkévá tenni, meg-gondolván, hogy ezzel minden jóra mehetünk, e' nélkül semmire sem. Bizony ha valaha, most vagyon, ama fok tekintetben nagy Gyűlésben, szükségünk az okoságra, és az eggyesültt akaratra. Mert úgy vagyon az erköltsi világban az indulatoknak, mint a'

ter-

természeti világban; a' mozgásban lévő
 testeknek a' dolga, hogy tudni-illik, men-
 től inkább egymásba ütköznek; annál in-
 kább el-rontják egymás erejét, és keves-
 sebbel fiethetnek a' fel tett tételre. A'
 Haza örökös átkát érdemlő ember azért
 az, sőt a' Hazának: örökös átka, a' ki,
 másfzor is ugyan, de kiváltt most, a' fze-
 retetlenséget, gyűlölséget, egymás alá
 való áskálódást, boffizú-állást üzni nem
 irtózik:

Utóljára azt mondám, hogy légyünk
 bátrak, 's viffza se mondom, de úgy;
 hogy a' valóságos bátorságot az azt maj-
 mozó ditzegségtől; a' tiszta aranyat az
 aranyfüstől meg-tudjuk jól különböztetni.
 Légyünk bátrak, de tsak ott, a' hol an-
 nak helyye, oka, és szüksége van. Egyé-
 bütt bátorságot mutatni, tsak félenkségünk'
 titkolása, és hijjába való magunk vetése.
 Es már ugyan ezért nem tagadhatom én,
 hogy valamint eggyfelől, a' midőn eggy

jó Hazafit, a' nyomorúságok idején, a' Hazája mellett, minden veszedelmekkel küszködni, és maga nem es megtagadásával, magát minden fzerentsétlenségnek kitenni látok, nem áthatom meg, hogy ilyen viaskodásnak tekintetere fel ne kiáltsak Senecával: Ecce Spectaculum dignum ad quod respiciat intentus operi suo Deus! ecce par Deo dignum! Vir bonus cum mala fortuna compositus; úgy más felől, a' midőn azokat a' veszedelmek idején mottzanni sem merő, féltekben el ájult embereket, a' veszedelmek el múásával, egyszer mind néki vitézül, és megannyi Világ győző Nagy Sándorokká válni, 's mindennel, a' mit elől utól kapnak, és ha egyebet nem talál, a' levegő éggel is nagy mérfőzen vagdalkozni látom, ha nem akarnám is, lehetetlen, hogy a' nagy hegynek kinos nyögése, és fájdalmai után lett apró szüleménye eszembe ne juss. Légyünk azért bátrak, de ne hevesek; légyünk bátrak, de úgy hogy bátorságunk-

gunknak finór - mértéke legyen az okosság, a' törvény, és azzal meg - egyező Király, 's Hazához való szoros kötelességünk. Ekkor pedig már olyan bátrak tudjunk lenni, hogy kötelességünk elmulatásától inkább féljünk, mint a' reánk öfve-omló világnak töredékeitől. Így leszzen osztán, hogy, ha Haza - fiúi kötelességünkben jó lelki - esmérettel, illendőséggel, okoffan, és bátran el - járunk, mostani örömünknek késő maradékainkra is által - menő állandóságot remény - letjük. Melly kedves reménység, ki nem mondhatom, mennyire nevelje mostani örömmnek érzését - is. A' melly, hogy egészen, és minden ki - fogás nélkül tökéletes leheffen, tsak az a' hujja vagyon, hogy valamint most Fő - Ispáni székembe vífiza tétettem, úgy azt a' Nemes Vármegye Tekintetes Statuffai hozzám mutatott szerezeterét is, mellyel ez előtt ditsekedni méltó okom vólt, ezen Székkal együtt vífiza - nyerheffen. Melly szerezeterét,

tetet, valamint minden vallás és személy
válogatás nélkül, egyedül ezen Nemes
Vármegyének boldogságára, a' törvények
finór mértéke szerént intézendő igazgató-
fommal meg-érdemleni igyekezem, úgy
azon szeretembe magamat, a' magaménak
szíves, és bizoronyal teljesítendő ígérete
mellett, állandóképpen ajánlom.

IV.

GYÖZEDELEM JÖVENDŐLÉS.

M. DCCLXXXVIII.

— — fato prudentia major. VIRG.

L áttam Olympus' téres határiból
 A' merre Phœbus kergeti felleget
 A' kormos Éjnek, 's a' homályos
 Földre lövelli febes világát, *)

Indúlni Pallást; mint mikor Aeolus
 Szélvésztt akarván hajtani, zárjait
 Meg-nyitja tömlöttzének, és a'
 Déli szelet szabadon botsátja.

Pántzél borítá mennyei tagjait;
 Dárdát szorított jobbja, 's arany paizs
 Terhelte balját; 's élet-óltó
 Szikra szökött haragos szeméből.

C 3

Ki

*) Mivel a' Török Birodalom Nap-kelet felé
 vagyon, azért költetik arra indulni Pallás.

Ki ellen indulsz? Affzonyom, Affzonyom!
 Húzd-vissza dárdád! — Hadnak az Istene
 Ambár hatalmas fegyverére,
 Színed előtt el-ijedne Márs is. —

Igy szólla nyelvem. Többre nem engede
 Fakadni szívem; (szívemet el-lepé
 A' félelem,) 's az Isten: affzony
 Ezt felelé panaszomra: Látod

Diánna szárvát? meg-veti frigyemet,
 Fel-vonja ívját, 's ellenem el-lövi:
 De szent Atyámnak homlokára
 Esküfzöm hogy kezemet meg-érzi!

Mondá, 's paizsán tsattogató törét,
 'S röpüle — nyomban rettenetes tsapás
 Követte, melly a' hólai félbe
 Sárga halál ijedelmet önte. —

Hazám ne búsulj! mert ha Vitézidet
 Vezérli, 's együtt száll - viadalra - ki
 Erös Leányja Júpiternek,
 Annyi lehet valamint a' hangya,

De hátat adni kénytelen a' Török,
's kezében a' szép Győzedelem, Magyar!
Az vitta-Trója Városát-meg,
A' ki feléhez hajolt Minerva. —

Újhelyi
DAYKA GÁBOR.

V.

A' S Z E R E T Ö.

I 7 8 7. K. . n.

Többé reá fe' nézek ;
 Nem kell nekem Személye !
 Mond Miska Jantsikának.
 Az átkozott Jofepha
 Előbb miket nem ígért.
 Mézzel folyó beszéde ?
 Hányszor borúlt nyakamba ?
 Most más' ölébe' nyugfzik,
 Másnak pillant fzemével,
 Mást nyal, fal: én reáma tsak
 Mellék tekintetet vét,
 Nem kell nekem fzemélye !
 Többé reá fe' nézek !
 Nem én. Be-lép Jofepha —
 Most (a' fülébe Jantsi)
 Most töltsd-ki rajta boffzúd !
 Jól van felel, — Jofepha
 Eggyet tekint reája —
 'S tsókot nyer ajakára !

DAYKA.

VI.

VI.

A Z O N O K O K R Ó L ,
 A'
 M E L L Y E K S Z E R I N T
 Ú J T Ö R V É N Y E K E T S Z A B N I ,
 V A G Y A'
 R É G I E K E T E L - T Ö R L E N I
 K E L L E T I K ?
 A' I I d i k F R I D R I C H
 P R U S S Z I A I K I R Á L Y
 I R Á S A I K Ö Z Z Ű L .

A z o k n a k , a' k i k e z e n k é r d é s e r á n t
 v i l á g o f o d á s t k e r e s n e k , v e z e t ő K a -
 l a ű z ű l a' T ö r t é n e t e k ' j e g y z ő k ö n y v e i t
 k e l l v e n n i e k . M e g - t a n ű l j u k e z e k b ő l , h o g y
 m i n d e n N e m z e t e k n e k k ű l ö n ö s é s k ű l ö m -
 b ő z ő t ö r v é n y e i k v ó l t a n a k ; h o g y a z o k
 n e m e g y ű z e r r e , h a n e m i d ő j á r t á v a l , ' s
 i g a z í t á s o k ' s v á l t o z t a t á s o k á l t a l s z a b a t t a t -
 t a k ;

tak; és hogy arra, hogy az emberek val mi tökéletest mutathassanak, mindenkor idő, még pedig nem kevés idő kívántatott. Megtanuljuk ezen felül azokból, hogy azoknak a' Törvény szabóknak Rendeléseik tartottak leg-tovább, a' kik azoknak szabásokban nem a' magok hasznát, tekintetét 's hatalmát, hanem a' közönség javát tették tárgyúl; és a' kik annak a' Nemze nek hajlandóságait, indulatját, természetét, a' mellynek törvényt szabtanak, az elégségig esmerték.

Ezen meg-jegyzésből egykevéssé kikell térnünk, hogy a' törvények históriájának némelly szakaszait, és azt, hogy ezek a' rendesebb Tartományokban miképpen hozattak-légyen-bé? meg-tekint-hessük.

Úgy látszik, hogy az első Törvény-szabók a' Háznépeknek fejei, az Atyák, voltak. Hogy házakban rend-tartasson, kén-

kéntelenek valának némelly házi rendelkezet tenni. De ezek a' házi rendelkezések, minekutánna az emberek Városokba kezdtek eggyüvé gyűlni, 's meg-szaporodtak, számofabb tagokból álló társaság' rendben tartására elégtelenek levének.

Az emberi szív gonofzsága a' magánofságban haláli-álmot szunnyadni látszik, de mások között érezvén magát, feléled; 's ha az emberekkel való társalkodás a' hafonió indulatúaknak eggyüvé fűzése által eggy részről a' jó szívűeknek számát szaporítja is, de más részről a' gonofzoknak új pajtáfokat szerez.

A' Rendetlenség meg-fokafoda a' Városokban. Új gonofzságok ütötték-ki magokat, 's az Atyák 's Házi gazdák, a' kiknek ezen el-fajúlttság el-nyomása eránt leg-inkább kelle gondoskodniok, abban állapodtak meg, hogy ezen undokság árját öfzve-vetett vállal igyekezzenek meg-
gát-

gátolni. Törvényeket tettek tehát, 's elől-
járókat állítottak-ki, a' kik ezen törvé-
nyeknek által-hágóira vigyázzanak. Ilyen
nagy az emberi szív romlottsága, hogy
törvényi hatalom és erőszak kívántatott-
meg arra, hogy az ember az emberek
közt 'tsendefségben és bátorságban él-
heffen.

Az első Törvények csak a' leg-tete-
me'ebb fellejttség' e-áradá a ellen fzegez-
tetek. A' Polgári törvények az Isteni
tiszteletet, a' birtokok fel-osztását, a' há-
zas-ágba-lépést, és azt a' rendet határoz-
ták-meg, a' mellyen eggy valaki másnak
jó-zági-birtókába lépheffen: a' Büntetési
törvények pedig csak azon tselekedeteket
tilalmazták, a' mellyeknek el-terjedések-
től leg-inkább lehetne tartani: idő jártával
pedig az új rendetlenségek a' szerént ad-
tak új törvény tételre alkalmatosságot, a'
mint valamelly előre nem látott történet
ütötte-elő magát.

A'

A' mint az előtt ház-népek állottak háznépekhez, úgy állottak most már Városok Városokhoz; 's ebből az utólsóbikból lettek azok az Országgláfok, a' melyeknek igazgatásfokbeli mója azon változandóság felé vonzó hajlandóság miatt, a' mellyet minden emberi dolgokban tapasztalunk, gyakorta változott. Elűnván a' nép a' Demócratiát a) az Aristocratiát b) választotta; sőt ebben sem nyugodhatván-meg végtére még a' Monarchiát c) állította-fel.

A' Monárchiai igazgatás két-féle-képpen kapott lábra; így t. i. hogy vagy egy polgár jóságába vitézségébe 's okosságába vetette egész bizodalját egy Nép, 's néki határtalanúl adta által a' kormányt; vagy pedig úgy, hogy egy Nagy-

a) A' Népnek önnön-maga által való igazgatása. b) A' Nép Nagyjainak igazgatása. c) Egy Uralkodó igazgatása.

Nagyra vágó isten elen és titkos mester-
ségekkel kezébe kaparította a' Nép zabo-
láját. Kevés Tartomány van olyan, a'
melly ezeket az egymástól különböző
igazgatás módjait ne esmerné; de az ő
Törvényeik igen különbözök egymástól.

Azon Törvény szabók közt, a' kiket
a' Profanus Írók emlitenek OSIRIS a'
leg-első. Ő Egyiptusi Király volt, 's az
ő Törvényeinek magok az Ország Igaz-
gatói is alája voltak vetve. Ezek a' Tör-
vények, mellyek által az Ország igazga-
tása vala meg-határozva, minden fze-
mélynek maga vifeletére is ki tejedtek.

A' Királyok tsak ezen törvényeknek
bé-tellyesítések által nyerték-meg a' Nép
szeretétét. OSIRIS (némelly Írók mel-
léje téfizik Isift is) harmincz Törvény
Bíró-t állított-fel, kiknek nyakokon arany
lántzon függött az Igafság képe. a) A'
kit

a) Görögül. ΑΔΕΘΑΙΑ.

kit azzal meg-értettek, az meg - nyerte
ügyét.

OSIRIS 'rendeléseket tett az Isteni
tisztelet, a' Tartományok fel - osztása és
a' Nép különböző Rendei eránt. Nem en-
gedte - meg, hogy valaki adófság miatt
fogságba rekesztesse, 's el - tiltott a' per-
lekedésből minden tsábító rhetori mester-
ségeket. Az Egyptusiak szüléiknek 's
Rokonjaiknak holt tetemeiket adták zá-
logban annak, a' kitől pénzt vettek - fel,
's a' ki azt életében víffza nem váltotta,
az közönségesen betstelennek infámisnak
tartatott.

Ez a' Tönnényszabó azt állítá hogy
nem elég az embereket életekben büntet-
ni; mi végett olly Törvény széket állíta-
fel, a' melly őket még holtok után is
kárhoztassa; hogy úgy az ilyen kárhoz-
tatás betstelen béllyege az élőknek a' vir-
tus követésére ösztön legyen.

Az

Az Egyiptusiaknak törvényeik után nyomban következtek a' Cretaiaké. Minős vala az ő Törvényfzabójok. Ő magát a' Jupiter fijának hazudta, 's el hitette a' Népet, hogy ezeket a' Rendeletet neki az Atja sugallotta, hogy így ezeket a' Nép elől annál tiszteltebbé tehesse.

Lycurgus Lacedæmoni Király szemei előtt tartá a' Minós Törvényeit 's melléjek veté az Ofiriséit, mellyeket ő Egyiptusi útazása alatt maga jegyzet vala-fel.

Az Aranyat, Ezüstöt, a' pénzt, a' nem éppen szükséges mesterségeket elűzte tartományaiból, 's Országát egyenlő részekre szaggatva osztá ki polgárai között.

Lycurgus, katonákat szándékozván nevelni, nem akarta hogy polgárai a' szívnek gyengébb érzései által el-puhíttassanak.

taffanak. Ez indítá őt arra, hogy a' házassági élet heljett az Affzonyokkal való közös élést állítsa-fel. Így egy Férjfi sem szoktattatott a' házassági élet érzékeny és gyenge édeségeihez; Országá meg is népesítettett, 's a' gyermekek közönséges költségen neveltettek. Ha a' szülei a' gyermeknek meg-bizonyíthatta hogy az egészségtelenül jött a' Világra, szabadságot kaptak azt meg-ölni. Lyncurgus azt tartotta hogy a' fegyver viseletre alkalmatlan ember meg-nem érdemli hogy éljen.

Azt rendelé továbbá, hogy a' földet a' Heloták, (hadi foglyok) miveljék a' Spártaiak pedig fegyver forgatásban gyakoroltassanak.

A' Legények és Leányok köz helyen mezítelenül gyakorlották magokat a' birkózásban.

Ebédjeik igen mértékletes volt, 's a' Polgárok minden szülerés, birtok, vagy más tekintetbeli külömbség nélkül együtt ettek a' mellett — mert az ő ebédjeik köz költségen készültek.

A' külföldieknek nem vala szabad Spártában lakni, hogy az ő erköltseik a' Lycurgus által bé - hozatott erköltsöket meg - ne vesztegefsék.

Tsak azokat a' Tolvajokat büntette-meg, a' kik rajta vesztettek a' tselekedeten. Lycurgus katonai Országot akart fel állítani, 's elérte a' tárgyát.

Draco vala az első Törvény szabó Athenében. Az ő törvénye oly kemény volt hogy azt állították felőle, hogy azok vérrel és nem tentával voltak írva. — Ő a' leg-szenvedhetőbb törvényteleniséget is halálal büntetette: sőt még a' leketlen dolgokat is perbe idézte. Így hányartott-

tott-ki a' többek közt egy bálványt, a' melly le-dőlven talpkövéről egy embert oda ölt, a' Városból.

Láttuk már mint szabattak a' Törvények Egyiptusban és Spártában, láffuk már mint vitettek tökéletességre Athénében.

Azok a' rendetlenségek, a' mellyek Atticában Uralkodtak 's azok a' szomorú következtetések, a' mellyeket bizonyosan lehetett az említett rendetlenségek után várni, arra indíták a' Lakosokat, hogy egy Böltshez folyamodjanak, a' ki az említett helytelenségeket el-törölheffe. Azon szegények, a' kik adófságaik miatt kegyetlenül nyomattak a' Gazdagok által, azon igyekeztek, hogy egy olly Főt kaphassanak, a' ki őket a' Gazdagok tyrannismusa alól fel-szabadíthassa.

Ezen zavarodásban eggy fájjal lélekkel Sólón választatott Archonnak 's legfelsőbb Ité.ő Bírónak. A' Gazdagok örömmel nézték az ő választatását azért, mert Gazdag volt; a' szegények pedig azért mert betsületes ember volt; azt mondja felöle Plutarchus.

Sólón le-vette az adófok nyakából a' terhet, 's a' Polgároknak meg-engedte hogy Testamentomot teheffenek.

A' melly Affzonyoknak magtalan férjek volt meg-engedte hogy Rokonaik közt másokat válasszanak.

A' Törvény meg-büntette a' henyéket, szabadon botsátotta a' házafság törő férjfi Gyilkosát, 's nem engedte-meg hogy az árván maradott gyermekeknek Véd-Atyja (Tútor) a' leg-közelébb való Atyafi legyen.

A'

A' ki a' fél-fzemü ember eggy fze-
mét ki-szúrta arra íteltetett, hogy azért a'
maga két fzemét veszítse-el. Nem vólt
szabad fel-nyitni szájakat a' Gyűlésben.

Sólon az Atyák meg-ölése ellen nem
tett törvényt. Ezt a' vétket ő el-követ-
hetetlennek tartotta, 's azt állítá, hogy
azt tilálmazni, annyi mint azt tanítani.

Azt akarta hogy az ő törvényei az
Areopagusban tésteffenek-le. Ez a' Cecrops
által fel-állított Itélő-szék elejéntén tsak
30. Bírákból álla, de már ekkor 500ra
szaporodott. Az Areopagus éjtszakai órá-
kon tartotta gyűléseit, 's az ügyészek az
ügyet rövideden adták elő. Az indulatok
gerjesztgetése nem vala szabad.

Az Athenei Törvények idővel Ro-
mába mentek által: Minthogy pedig ezen
Nép Törvényei finór mértékévé lettek
mind azon Népeknek, a' mellyeket ez a'

nagy Nemzet meg-hódoltatott : szükséges
leffz hogy erről bővebben szóljunk.

Rómulus vetette-meg első talpkövét
Rómának, 's ő volt első Törvényiszabója
is. Imé itt vannak némelly maradvány-
jai az ő Rendeléseinek.

Azt akarta, hogy a' Királyoknak az
igafság ki-fizolgáltatásában 's Vallásbeli dol-
gokban határtalan hatalmok legyen; hogy
azon Meséknek, melyeket az Istenről kö-
zönségesen beszéllnek, hitel ne adattas-
son; hogy az Istenek felől a' Nép szent
gondolatokat képezzen, következéskép-
pen ezen bódog Valóságok felől semmit
ne tartson, a' mi az illendőséggel ellen-
kezik. Plutarchus ezt veti hozzá, hogy
vétkes dolog azt hinni hogy az Isten egyy
Affzony vagy Leány szépségében gyö-
nyörködjön. És még is azt parantsolta
ez a' nem éppen vak hitű Fejedelem,
hogy semmihez ne merjenek fogni, mi-
nek

nek előtte az Augurok tanácsul nom kértetnek.

Rómulus Patriciusokkal ültette-bé a' Senatus, a' szolgákat pedig nem nézte Ország tagjainak.

A' Férjek szabadosok voltak meg-ölni feleségeiket, ha a' parázñaság és részegség reájok ki-világosodott.

Az Atyák tellyes hatalommal bírtak gyermekeik felett. Szabad volt nékiek meg-ölni azokat, ha nyomorékok voltak. A' szüléket meg-ölő gyermekek halállal büntettettek meg. Azok a' Véd-Atyák, a' kik véd-gyermekeket meg-ölték, köz útálat tárgyává tétettek. Az Ipokat vagy Napjokat meg-verő Menyek a' Penatesek boffzújára hagyattattak. Rómulus azt akarta hogy a' Város kö falai szentek, legyenek, 's meg-ölte Remust, mivel az

általa építendő Város kő falait által ugor-
ván, é törvényjét fel-bontá.

Ez a' Fejedelem menedék-hellyeket
is állíta. Illyen vala a' Tárpejusi hegyen
lévő Azylum.

Rómulusnak ezen Törvényeihez Nu-
ma újabbakat tett. Minthogy ez a' Fe-
jedelem kegyes ember vólt, meg-tiltotta
hogy az Isteneket emberi vagy baromi
képekben fenki se ábrázolja-le. Innen
van hogy a' Város fel-építése után 160.
esztendővel a' Templomokban nem vala
semmi kép.

Tullus Hostilius a' Népesítésre akar-
ván kiszteni a' Róma polgárjait, azt ren-
delte hogy ha egy Anya három gyer-
mekeket hozna a' Világra, azok fel-ser-
dülésékig köz költségen neveltessenek-fel.

A'

A' Tarquinus rendelkezései közt azt jegyezzük-meg, hogy minden polgárt kényszeríte bé-mutatni a' Királynak minden birtokát, 's meg-büntette hogyha valamit eltagada: hogy áldozatokat rendelt, és a' fel-fzabadúlt szolgának (Libertusnak) megengedte a' Város közzé számláltatni. Az ő rendelkezései kedvezők voltak az Adófoknak,

Illyenek valának azok a' Törvények, a' mellyeket a' Rómaiak a' Királyaiktól kaptanak. Sextus Papirius öszve-fzedte azokat, 's az ő nevéről Codex Papirianusnak neveztettek.

Nagy része ezeknek a' Törvényeknek mellyek Monarchiai igazgatáshoz illenek csak éppen a' Királyok el-üzésekkel töröltetett-el.

Valerius Publicola, Consul Tárfa Brutusnak, egyyike azoknak a' nagy Emberek-

reknek, a' kik Rómának szabadságát vissza hozzák, ez a' Nép előtt annyira kedves Consul, olly új törvényeket hozott-bé, a' mellyek az ő általa fel-állított igazgatáshoz egészen hozzá illettek.

Ezek szerént a' Magistratus ítéletét szabad vala a' Népre apellálni, 's halálos büntetés alatt vala meg-tilalmazva, a' Nép jóvá hagyása nélkül hívatalt vállalni. Publicola leljebb szállítá az adót, 's halált kiáltott azokra, a' kik a' Nép közzül hártalan hatalomra ásítottak.

Tsak az ő ideje után hozattatott-bé az a' Cenfus mellyet Rómának Nagyjai szintén a' nyóltzadik fillérig vittek. Ha az adós nem fizethete fogságra, sőt egész háza népével együtt szolgai állapotra vettetett.

Ez a' Törvény el-víselhetetlennek látszott a' Plebejusok előtt, ugymint a' kik
en-

ennek gyakorta tétettek áldozatjává. Felzúdultak a' Consulok ellen; a' Senatus tántoríthatatlanúl állott az írott törvény mellett; a' meg-keferedett Nép pedig a' szent hegyen gyült - öszve. Innen úgy bánt a' Senatorokkal mint magokhoz hasonló fzemélyekkel, 's tsak azon ígélet alatt tért vissza Rómába, hogy adótságok le-róvatasson, és az ő védelmekre Tisztviselők állitassanak. Ezek a' Tribunusok a' Censust a' 16dik fillérre vitték, végtére pedig bizonyos ideig egészen el-törölték.

Azon két Rendek a' mellyekből a' Római Respublica állott, azon mesterkedtek mindenkor, hogy miként haladhassa felyül egyyike a' másikat. Ebből irigykedés támadott. Némely Zendítők tüzeltek a' Nép hevét: más részről pedig eggynehány ifjú heves és büszke Senatorok a' Senatus ítéletit hánytorgatták.

A'

A' Lex Agraria, melly a' fegyverrel nyert mezőségnek a' Római polgár közt lejendő felosztása miatt hozattatott, egy-nehány ízben meg-hasonlásra hozta a' Nemzetet. Ez a' Város fel-építésének 276dik esztendejében támadta, és szintén a' 300dik esztendeig tartott, ámbar egy-nehány ízben félben szakasztotta a' háború.

Végtére látta Róma, hogy kénytelen a' törvény el-intézéséhez nyúlni. E' végre Posthumus Albus, Antonius Manlius, és Sulpicius Camerinus Athenébe küldötte Solonnak törvényjeit öszve-gyűjteni. Vissza jövelek után ezeket a' Decemvirek közzé vette-fel a' Nemzet, 's reájok bízta hogy a' törvényeket jegyezzék-fel, mellyeknek mindenikét elébb ugyan a' Senatus, az után pedig a' Nép öszve-fzedt vokfokkal hagyott helyben. Felvésették ezeket tíz réz-táblákra, 's még azon esztendőben kettőt tevének melléjek;

's

's innen ered a' XII. TÁBLÁKNAK nevezete.

Ezek a' Törvények öszve - szorították az Atyai hatalmat, büntetést rendeltek azon Véd-Atyáknak, a' kik Véd-Fiókat meg-tsalták, 's meg-tiltották a' birtoknak el-testálását. A' Triumvirek azt rendelték idővel hogy a' kik birtokokat halálokkal másnak akarják hagyni, negyed részét birtokoknak természeti Maradékoknak hagyják.

Azon Poszthumuszok, a' kik Atyjoknak halálok után tíz hónap alatt lettek, törvényes gyermekeknek tartattanak: Hadrianus Császár ezt a' tizenegyedik hónapra is ki-terjesztette.

A' Rómaiak előtt mind ekkoráig esmeretlen házassági el-választás a' XII. Táblák törvénye által kapott lábra; 's ugyan
ebben

ebben szabattatott-ki, a' tettel, szóval és írással tett meg-bántás büntetése.

Tsak a' kész akartva el-követett Atyai gyilkosság büntettetett halállal.

A' Polgároknak szabad volt a' fegyveres, vagy éjtszaka házokra törő Tolvajokat meg-ölni.

A' hamisan esküdt Tanú a' Tarpejusi közsirtről vettetett-le. A' főben járó dolgokban a' panaszlónak két nap hagyatott panaszának folytatására: a' vádolttnak pedig három a' vádra tejendő feleletre. Ha ki sült hogy a' Vádló a' Vádolttat ok nélkül támadta-meg, olyankor a' Vádlót azzal a' büntetéffel illették, a' melyet a' Vádolttnak kellett volna el-szenvedni, ha a' Vád valósága ki-világosodhatott volna.

Ezek

Ezek a' leg-nyomofabb tzikkelyei a' XII. Tábláknak, melyekről Tacitus azt mondja, hogy utólsók voltak a' jó Törvények közt.

Ezek az igazságos és természeti egyenefséggel meg-eggyező Törvények a' Polgároknak szabadságokat csak azon esetekben szorították keskenyebb határok közé, ha az azzal való-víffza élés a' ház Népnek nyugodalmának 's az Országglás tsendségének veszedelmes lett.

A' Nép hatalmával mindenekben ellenkező hatalma a' Senatusnak, a' Nagyok zabolátlan kevélysége, a' napról napra öregbedő kívánságai a' Plebejusoknak, 's más egyéb történetek, újabb fergeteget gyűjtöttek Róma felibe. A' Gracchusok és Saturninusok zenebonát indítható törvényeket adtak-ki. A' belső háborúk alatt igen sok rendelkezések támadtak, 's ismét elmúltak.

Sylba

Sylba el-törölte a' régi törvényeket, 's újjakat hozta helyekbe, mellyeket ismét Lepidus töröltt-el. Azonban a' belső zendüléssel együtt el-hatalmazó erkölts-telenség a' törvényeket felette meg-fzaporította. Ugy hogy végre Pompejus választatott azoknak helybe hozására, 's ez adott is eggynehány új törvényt, de nem tartottak fokáig.

Míg a' belső Zenebonia 25. esztendeig tartott, nem volt semmi igazság; 's Róma ebben a' zürzavarban vala mind addig míg a' kormányt Augustus vevé kezébe. Ez Consulatusának 6dik esztendejébe vissza hozta a' régi törvényeket 's eggy általjában el-törle azokat, a' mellyeket a' Respublica a' belső zendülés alatt kezdett esmerni.

Végtére Justinianus Tsászár hozta helyre azt a' nagy zürzavart, a' mellyben a' Jurisconsultusok a' Törvénynek külömbö-

bözei miatt valának. Meg-parantsolta Tribonianus nevezetű Cancellariusának hogy készítsen egy tökéletes Corpus Jurist. Ez ezt három kötetbe szedte öszve, melyek még most is kezeink között vannak, és a' mellynek elsője a' Digestumok, mellyek a' leg nevezetesebb Jurisconsultumok vélekedéseit foglalják magokban; a' másodika a' Codex, az az a' Császárok Rendelése; és a' harmadikba, az Institutumok, mellyek a' Római Törvénynek rövid foglalaját adják elő.

Ezek a' Törvények olly jóknak találtattak, hogy ezen birodalom el süllyedése után a' leg-jobb rendű Nemzetek is be-vették, 's Törvény tudományjokat ezen építették.

A' Rómaiak a' magok törvényeket által-vitték minden Tartományokba, valamelyeket hatalmok alá hajtottanak. A' Gallusok ezeket akkor vevék-bé, midőn

II. Kötet.

E

Juli-

Julius Császár őket meg-győzven, tartományjokat Római provinciává tette.

Az ötödik százban a' Római Monarchiának fel-szaggatása után Európának egy részét az Északi Nemzetek özöne el-árasztotta. Ezek a' külömbféle barbarus Nemzetek be-hozták törvényeiket és szokásaikat az általok el-nyomatott Népek közé. A' Gallusokat a' Déli Gothusok, a' Burgundok és a' Frankok támadták 's győzték-meg.

Chlodoveus azt tartotta, hogy különös kegyességet érezteti új alatta valóival hogy ha szabad választásokra bízza mellyik törvényt aka ják, a' meg-győzettekét é, vagy a' győzedelmesét? Gondebald, Burgundi Király azt rendelte, hogy a' ki meg-nem elégszik a' homályos dolgokban való esküvéffel, az baj-vívásra szállhasson.

Haj-

Hajdan a' Feudumot bíróknál állott
a' leg-főbb ki-szolgáltatása az igazságnak.

A' leg főbb el-ítélése a' dolgoknak a'
Vaftag Lajos uralkodása alatt adatottt ál-
tal a' Királyi hatalomnak. Látjuk továb-
bat hogy IXdik Károly a' Törvényezés-
nek új módját akarta ki-szabni, 's azon
völt hogy az ügyek folyamatjának hofzú
idejét rövidebbre vonhassa; a' mint ez a'
Mouliusi Rendelesből ki-tetszik. Meg-kell
jegyzeni hogy ez a' bölts Rendeles a'
fegyver tsörgés közben tétetett: de az
Ország java mellett őrt álla *de l' hopital*
Cancellarius, a' mint *Præfident Hainault*
mondja. XIV. Lajos vala végtére az, a'
ki az Törvényeket Cloviftól fogva szintén
ő magáig eggyüvé szedette, melly az ő
nevéről Codex Ludovicianusnak neve-
zetett.

A' többi következik.

VII.

E G G Y

GÖGÖS - LYÁNYKÁHOZ.
BL'UMAUER UTÁN.

Jó Leány! ne-tartsd-rá magadat aunyira,
 Adjál a' Legénynek tsókot ajakira!
 Gyengeded korodban ofiobátska valál,
 Most szíved kedvet tsak piperében talál.
 Tudd-meg a' Leánykák tsak ideig ízépek,
 Mint gyenge Violák el-hervad a' képek.
 Tsak ideig kezed olyan, mint tafota,
 Mellyet a' Lioni Frantzia alkota;
 De majd hasonló leffz a' kesztyüd' bőréhez
 'S meg-aggott Falusi Gazdasszony kezéhez.
 Most ugyan nevető Ortzád szép Völgyekkel
 Éles még, és festett lilium színekkel;
 De várj! Mert majd rántzok ülnek a' helyekre,
 Mellyeken Grátziák mulattak kedvekre:
 Most ugyan még meljed a' jól-költt téfztához
 Hasonló, 's reggeli téjnek a' habjához;
 De várj nem fokára mind színét el-veszti,
 Mind fejét mák módra hofizan le-ereszti
 Most

Most ugyan testetskéd gömbölyeg és kerek,
Mert még vígan folynak benned minden
erek;

De majd fájdalommal nézed nem fokára,
Hogy már is négy fzegü formát vett ma-
gára

Most ugyan még ragyog szép szemed két köve
Melly fok rab szívekbe elég nyilat löve;

De várj! e' két tsillag úgy borúl homályba,
Mint a' Nap ködökkel gazdag idő tájba'.

Most ugyan még nyalják Legények kezedet,
'S előtted térdelve keresik kedvedet;

De várj! lepjen-meg tsak a' fonnyasztó vénség,
Egyfzerre el-távoz tőled a' Legénység;

'S magad éjjel nappal kereksz ha lelhetnél,
A' kívül a' szíven, szívet tserelhetnél.

Azért a' míg lehet, kedveld a' Vendéget
Nyájafsággal keress annál kedveséget

Ne kéméld a' mid van, osztogassd széltére,
Úgy is magában is el-fogy az végtére.

Tsókolý míg ajakid méz íz kedvelteti

'S míg minden tsókjaid kedveség követi;
Gondold meg! hogy el-jő a' szomorú óra;

Mellyben nem találhatsz semmi tsókolóra.

Gy. CSÉPÁNY ISTVÁN.

VIII.

MOOR KÁROL,

A' Schiller Tolvajaiban.

Hoffzú! — hoffzú jó éjtszaka! nem piroslik többé többé néked a' hajnal! — — — azt gondoljátok hogy reszketni fogok? Lelkei a' meg-öletteknek! nem fogok én reszketni! — a' Ti nyughatatlan halálos jajveszékléstek, a' ti meg-fojtott fekete ábrázatotok, a' ti kinyílt véres febeitek, — azok tsak a' Végezés el-szakadhatatlan lántzainak szemei, melyek végtére üres Óráimon, Dajkáimnak 's Tanító Mestereimnek környül-állásain, Atyámnak Temperamentumán, 's Anyám vérén fognak öszve-kaptsoltatva függeni. — Miért tett engemet az én Perillusom Ökörré? hogy az Emberiség' forró bélemben meg-süljön? (kezébe veszi a')

a' pifstolyt) Idő 's Örökké - valóság! — melyek ezen tsön által-ölelitek egymást — borzasztó Költs! melly utánnam az életnek tömlöztét zárod-bé, előtttem pedig az Örökké - való szabadságnak lakó helyjét nyitod-fel — mond-meg — hová, hová akarsz engemet vinni? Idegen járatlan Ország! — Ládd az Emberiséget ezen kép alatt el-gyengülve — a' meg-határozott 's véges dolognak ereje alább hág, 's a' Phantasia, minteggy tsintalan majma az érzékenységeknek, furtsa árnyékokkal játszodoztaja a' mi gyenge elméinket. — Nem! Nem! Férjfiúhoz nem illik a' tétovázás — Légy a' mi akarsz név nélkül való valami, melly a' Halál után következel, — tsak hogy én akkor is én leheffek! — légy a' mi akarsz, tsak hogy én is által viheffem magamat! — a' külső minémüségek tsak a' Léleknek festékei. — Én magam vagyok Ég és Pokol magamnak! (*egyszerre ki-merefxti szemeit*) ha te nékem valahol eggy hamuvá lett

Világnak határát magamnak engednél, melyet a' Te szemeid elől el-vetettél, hol a' magános Éj, 's örökös pufztaság uralkodik? — — — Az én álmaimmal népesíteném-bé azon néma ürekséget, dologra fordítanám az örökké-valóságnak nyugodalmát, 's tagokra osztanám fel a' közönséges nyomorúságoknak öfzve-zavarodott képét — — — Vagy, a' nyomorúságoknak újabb újabb szüleménye, 's azoknak szemléltetése által akarsz engemet nagyobbról nagyobbra vinni, — míg majd semmivé léfzek? Nem szinté olly könnyen szaggathatom é azon életem fonalait is öfzve, melyek nékem az élet után fonattatnak, mint ezt? — Te engemet semmivé tehetisz, de ezen szabadságotól meg-nem foszthatisz (*meg-tölti a' Pístolokat, 's hirtelen meg-áll*) hát, eggy gyötrellemmel tellyes életnek félelme miatt haljak én meg? erőt hagyjak venni rajtam a' nyomorúságoknak? nem!

tűrni

tűrni fogom azt (el-veti a' Pístolt) a'
gyötrelemnek fegyverei tompúljának - meg
bennem! tökéletességre vízsem. — — —

DARVAS JÁNOS. *)

E 5

IX.

*) Helytartói Tanácsos Mélt. Nagy - Réti
DARVAS FERENTZ Úrnak fíja, Abaújár-
megyei Fő Szolga-Bíró.

IX.

LELKEMHEZ.

SZÜLETÉSEM NAPJÁN

Májusnak 11dik 1789.

El-tölt ismét egy efsztendő
 Múlandó életemből,
 Sijet az el-költözendő
 Lélek e' por testemből.
 Az el-töltt idő múlandó
 Vóltomat bizonyítja;
 A' Lélek, hogy ő halandó
 Nem lehet, azt tanítja.

E' kettő közt bízakodva --
 Tántorgó reménységem
 Azt kérdezi gyanakodva.
 Lessz é? 's mikor lessz végem?
 Por testemnek változáfi
 Egy véget jelentgetnek:
 De lelkemnek vágyódáfi
 Édefen ferkentgetnek

Azt

Azt mondja ez hogy éltémmel
 Nem végződik lételem ;
 Oh hát a' biztos hifzemmél
 Mint játszik a' félelem ?
 Melly nagyon öfzve lántzolta
 E' két ellenkezőket
 A' ki folyni parantsolta
 'S haladni az időket

És Istentől vett lelkeket
 Változáshoz szoktatta,
 Mikor sárból lett testemet
 Ő néki társúl adta.
 'S azt véli a' szegény Lélek
 Bomlandó sátorában,
 Hogy tsak úgy élek, ha élek
 A' Test tárfaságában. —

Ha tsak azt téfzi az élet
 A' mint e' testben élek ;
 Oh melly fzerentsétlenné lett
 Úgy ez az élő Lélek !
 A' mint fokafodnak 's gyűlnek
 A' test apró részei
 Úgy egyszersmind el-répülnek
 Renddel gözőlgései.

A'

A' ma született emberről
 Azt mondják, most kezd élni;
 De, kérd-meg bár, mást fog érni
 A' természet ítélni.
 Sőt a' mikor születettünk
 Ott kezdődik halálunk;
 Halunk míg testi életünk
 Végére nem találunk.

Halunk mindennap — meg-hóltunk
 Mikor el-végeztetik
 Életünk; 's e' tömlőtz bóltunk
 Élettel tseréltetik.
 Amaz örökké - valóság'
 Ajtaja fel-leízz nyitva;
 'S mi vagy Te óh mulandóság!
 Mi? eh hez hasonlítva, —

Eggy hatalom, a' végetlen
 Örökké valóságban,
 Élt, és él, képzelhetetlen
 Bóldog magánofságban.
 Teremtett jó tetfzéséből
 Ez Hatalom, világot:
 Az időben a' femmiből
 Hozott-ki valóságot.

Hogy

Hogy hát vagyon a' Világban
 Idő , 's idő-haladás ,
 Az örökké-valóságban
 Nintsen azért szakadás :
 Hanem mi , kik változást
 Szenvedjük az időnek ,
 'S látjuk a' Napok' folyását
 Hogy egymás után jönnek ,

Azonban , mi is időben
 Lettünk és van kezdetünk ;
 A' végetlen Teremtőben
 Semmit meg-nem érthetünk.
 Úgy nézzük , a' szakadatlan
 Örökké valóságot ,
 Mint egy el-gondolhatatlan
 Határú hosszúságot.

De nintsen olly hasonlítás ,
 Melly ezt ki-fejezheffe ,
 Nints gondolat , sem gyanítás
 A' melly ezt képzelheffe —
 Úgy teremtetett a' Lélek ,
 Hogy örökké fog élni ,
 De míg e' föld testben élek ,
 Azt sem tudom szemlélni ;

Hogy

Hogy meg-nem halni mit téfzen ?

Es élni szünetlenül,

Az idők után mi léfzen ?

'S mi az a' *Végetlenül* ?

Ha meg-frífsíti testemet

Ama lelkeknek Atyja

Úgy, hogy örök lételemet

Ez por is meg-bírhhatja,

Akkor a' több teremtetett

Lelkek' tárfaságában,

Látom az örök életet

Az Isten' Országában.

De még is a' minden testnek

'S minden Léleknek Atyja,

Magát nékem, mint Mófesnek

Tsak *hátról* mutatja.

Akkor is hát tsak értetlen

Érzem a' boldogságot,

A' *kezdet nélkül* végetlen

Örökké valóságot,

Lessz még is örök éltemnek

Egy nagy gyönyörűsége ;

Lessz tudományja lelkemnek

Arról, hogy nem lesz vége.

Er.

Erzeni fogom valóban
 Istentől vett létemet,
 Amaz örökké-valóban
 Látom eredetemet;
 Értem tiszta természetét
 Amaz örök Istennek,
 De hogy kezdet nélkül létét
 Meg-nem foghatom ennek:

Mindég értem; — de egészen
 Meg-nem fogom érteni;
 'S ezt a' fő jót annyit teszen
 Mind örökké érzeni.
 Ez a' gyönyörűségeknek
 Vég nélkül való fora,
 Mellyet érez fok lelkeknek
 Angyaloknak Tábora.

Ismérni az Istent 's látni,
 Még is mindég találni
 Benne, a' mit tsudálhatni,
 'S azt imádva tsudálni.
 Mert valamint olly végetlen
 Az örökké-valóság
 És ollyan képzelhetetlen
 El-nem-gondolhatóság;

Hogy

Hogy mikor már addig mégyen
 Az elme gondolatja;
 Hogy most mindjárt vége legyen
 'S meg-szünjön folyamatja,
 Még az, a' mit végetlennek
 Nevezünk, ott kezdődik,
 Mert idő-szakasszal ennek
 Hossza nem méretődik:

Az örök gyönyörűség is
 Ollyan meg-foghatatlan,
 Hogy ott a' mérték 's a' vég is
 Éppen gondolhatatlan. —
 Én. Lelkem! hát mit irtóznál
 Meg-ofzlattatásfodtól?
 Vétkeznél, ha firánkozna
 Hogy el-válz test társadtól.

Halál ez a' mi életünk
 Ez a' létél változás,
 A' mit ennyire fzeretünk
 Tsak tsupa fogyatkozás.
 Új test kell a' Lélek mellé
 Hogy örökké élhessen: —
 Oh! hát kívánni nem kell e'
 Hogy e' test el-vetteffen?

Hogy

Hogy az , ha fel-támasztatik

Leheffen rothatatlan ,

A' midőn vissz-a-adatik

Belé a' halhatatlan.

Vétek é hát óhajtani ?

Hogy a' halál fijeffen ?

Hogy az örök : e' mostani

Végesnek véget vessén ?

Vagy irtóznál é ? Oh Lélek !

Korábban haza menni ,

Mellynek , akár meddig élek

Egyszer csak meg-kell lenni.

Pálya futás ez az élet

'S a' ki hosszabban futja ,

Bár fáradsága többé lett

Eggy tárgyra megy az útja.

Oh boldogok a' kisedek

Kik korán meg-hóltanak ;

'S míg én bujdosva szenvedek

Már haza jutottanak.

Fel-váltották álhatatlan

Sátorjokat az éggel ,

'S élnek az el-fogyhatatlan

Örök gyönyörűséggel. —

Az én időmből el-tölt már
 Hufzon kilentz esztendő;
 Nem tudom még tovább hány vár?
 'S hány lefz még érkezendő:
 De, ha még száz ezerekkel
 Hoffzabbakat érnék is,
 Minden élők' életekkel
 'S erejekkel bírnék is,

Meg-kell egyszer futásomban,
 A' végső ponton állnom;
 Meg-kell halmom és azonban
 Halhatatlanná válnom.
 Fogoly vagyok, és naponként
 A' Halálra vitetem,
 A' tömlőtben apródonként
 Fogyatkozik életem.

'S mikor halálra vitetni
 Látom rab-társaimat
 Elöttem el-temettetni
 Szemlélem barátimat:
 Nem tsak, hogy meg-nem bátorít
 Életem hasszabbsága,
 Sőt jobban jobban szomorít
 A' példák fokasága.

A'

A' halálra rendeltettek
 Két órával mit nyerne; ?
 Azt; hogy gyötrődést szerzettek
 Az órák az embernek. —
 Szünj meg-hát Nemes vóltodat
 Azzal motskosítani
 Lelkem! hogy ez rab házat
 Sajnálnád fel-váltani.

Mennyei bóldog hazádnak
 Örök gyönyörűségén
 Teremtődnek és Atyádnak
 Végetlen ditsőfségén.
 Buzdítsd Lelkem vágyáídat
 Végy magadnak szárnyakat,
 Nézd meg-lakos tárfaídat
 A' bóldog Angyalokat.

A' kik szüntelen hangzanak
 Szent Szent Szent énekléífel
 Az Isten előtt állanak
 Örök gyönyörködéífel.
 Mikor leííz oh Imádandó
 Isten! lelkeknek Atyja!
 Hogy lelkem, ez el-bomlandó
 Sár házat el-hagyhatja?

Mikor ? óh ! mikor megyek-el
Atyámnak hajlékába ?
A' meg-dítsöült Lelkekkel
Fényeskedő Hazába ?

HORVÁTH ÁDÁM.

X.

L E S B I A H O Z.

Szoroffan a' Deák szerént. *)

Éljünk Lesbia Lelkem! és szerefsünk,
 És a' mord Öregek' komor beszédit
 Egy fél pénzre betsüljük öszveséggel.
 Lám a' Nap le-mégyn, meg' újra fel-nő.
 Nékünk egyszer enyész rövid világunk

F 3

'S

*) Catull. Vdik Dala: Vivamus mea Lesbia,
 atque amemus — Rumoresque senum feverio-
 rum — Omnes unius aestimemus assis. — Soles
 occidere & redire possunt — Nobis cum semel
 occidit brevis lux — Nox est perpetuo una dor-
 mienda. — Da mi basia mille, deinde centum —
 Dein mille altera, dein secunda centum — De-
 inde usque altera mille; — deinde centum. —
 Dein cum millia multa fecerimus — Conturbabi-
 mus illa, ne sciamus; — aut ne quis malus in-
 videre possit — Cum tantum sciat esse basio-
 rum.

'S hozzú éjet örökre kell alunnunk.

Adj tsókot nékem ezret, újra százat,

Ofztán adj ezeret, meg' újra százat,

Ofztán más ezeret, meg' újra százat;

Ofztán majd ha fok ezreket vejéndünk

Téveffzük mi is öszve, hogy ne tudjuk

Vagy hogy meg ne fokálja más irígy fzem,

Számát tudva mi ennyi tsókjainknak.

D. FÖLDI.

XI.

U G Y A N - A Z.

Szabadon. Káfsán, Oktobr. 9dik 1790.

Üfs' a' kö dudogó Napádat, édes
 Erzsím, hadd haragudjon, hadd eméssze
 Dünnyögésvél hectikás tüdőjét.
 Ne gondolj vele mit lotsog felölünk
 Ha Vendégeivel guzfalynak ülven
 Minket 's másokat ízre porrá nyelvel.
 Tsúffz hozzám tsak-azért is; ő moroghat!
 'S nyomd bátran ajakomra gyenge szátskád'.
 Adj egyy tsókot; — hamar! — meg' egyyet
 — újra.
 Nem lát most — hamar egyyet! — ah ne
 rettegj
 Nyomd jobban! száporázd! 's ne kapd - el
 ajkad'.
 Adj százat! — hamar, — ezret! — újra szá-
 zat;
 Ismét más ezeret; meg' újra százat
 Adj adj harmadik ezret; — újra százat:

Add számláltalan' ; hogy se mi ne tudjuk
Számban tartani mennyi tsókot adtál,
Sem zsóltárra fzorúltt Napád ne győzze
Édes vétkeimet rovásra róvni.

SZÉPHALMY.

XII.

XII.

M Ű L A N D Ó S Á G.

Mindenek el - tűnnek , fel - alá kerekednek ,
enyésznak ;

O mi gyakran roszból rosszabbra , nagyobbra
kitsínyből

Fordúlnak , 's ismét vízszint alacsonyra magas-
ról.

A' mi szük , el-terjed : 's ellenbea a' minek a'
nagy

Tágas hely is szük volt , kartsúra szorítatik. —
Igy a'

Füst addig nyújtózik az Ég tetejénck hegyére
Míg tellyefséggel fok ezer kis részre nem oszlik.
Hol van már Ninive , Babylon 's az Egyiptusi
Téba ?

Memphis , Carthago , Peru vára , Corinthus ,
Athene ?

Hol van régi ditsőséges Romának hatalma ?

Forgandó minden , Cresust a' tüzre vetette

A' Persák' Fejedelme : de mint járt Perúsá
véle ?

Azt Görögök tapodák; Görög Ország Római
nyügbe,

Róma pedig Gothus, Lombard és Vandalus,
Hunnus

Prédájára került. Magyar Ország Bétsig ha-
tott - el.

Béts hamar erre, Magyar Koronát tett Hertzegi
főre.

A' Spanyolon fok ezer hóld-fogytig Mór iga zör-
gött,

A' Török és az Orosz látjuk melly nagyra ki-
tsínyből.

Meffzünnen mi. közel jött fзомszédságba fe-
lénk is.

Péter, haláfsz három gunyhóból ím mire vitte

Azt a' várt, mellyet tsúdál Európa szepegve:

Ellenben az Orosz tapodójit, Volga' Királyit

Már hol szemléljük? Kásán, Prékóppal hatal-
mas

Thrónus alatt heveréfsz; járommá vált koro-
nájok. —

O Forgandóság mi tanátsot nyújtasz ezekkel!

A' szép rózsa fzin, a' nagy öröm, frifs izmos
egélség

Változik; a' kints gyűl; de fogy is; végekre
peregnek

A'

A' napok és órák. Méltóság, pompa, ditsőség
Vagy nem vólt nálunk, 's nagy hijába keresve
kereftük ;

Vagy készül tölünk ; vagy szinte rugaszkodik
immár.

Forgandó minden : mint a' köd minden enyészik.

Isten nintsen Hazánk ! ó tartsuk tellyes erővel

Lelkünknek fzekeit , gondunkat , készületünket

A' meg-igértt jóhoz 's állandó bődög igazhoz !

KÁNONOK MÓLNÁR JÁNOS.

XIII.

I. Januarii 1789.

Ú J E S Z T E N D Ő
H A J N A L A.

Jer ez Napnak hajnalába'
 Jer! — a' napok is mennek —
 Lelkém! ditső templomába
 A' hatalmas Istennek.
 A' nap, a' múltt esztendőnek
 Végezvén fordulatját,
 Ditsőíti az időnek
 És az egeknek Atyját.
 Öltözvén hajnal szinekkel
 Inneplő ruhájába,
 Meg-áll refszkerő térdekkel
 Az Isten' tornátságába.
 Várja bölts Teremtőjének
 Új parantsolatjait,
 Hogy ez új kerületjének
 Mint forgassa útjait. —

Emeid-

Emeld-fel Lelkem! magadat
 Te is a' magasságba!
 Tsudáld hatalmas Uradat
 Ama' világosságba!
 Kinek semmi fététséget
 Nem szenved fényessége.
 Nem tud változást, sem véget
 Végetlen ditsőssége.
 Képzелhetetlen karjain
 Látja e' mindenséget,
 Függve tartja bölts titkain
 A' kezdetet s a' véget.
 Az időt szabad tetszése
 Réfzekre osztogatja,
 'S az ő minden teremtese
 (E' földnek fok állatja)
 Vigyáz tévedhetetlenül
 Ki ki maga' tárgyára
 Sijetve megy' szünetlenül
 Ki szabott határjára.
 Lelkem! szent gondolatokkal
 Jer a' magas egekben,
 Jer az Istenhez, azokkal
 Az égi-feregekben.
 A' végetlen - Istenséget
 Aldo-fokaságokkal,

'S annak ditsősége végett
 Teremtett állatokkal.
 Oh hallik énekléseknek
 Örvendező zengése,
 Hallik a' bódog Lelkeknek
 Szent szent szent éneklése.
 A' kik a' halandóságot
 Fellyül múlván örülnek,
 Hogy érzik e' bódogságot,
 És benne részesülnek.
 Én Lelkem! mikor vetkezed
 Le halandó testedet?
 Isten! mindenható kezed
 Ha rontja el-mívedet?
 A' ki tsak azért kívánja
 Hogy tovább itt élheffen,
 Hogy mint kezed alkotmányja
 Tégedet ditsérheffen.
 Add tudtomra, oh Végetlen!
 Azt a' bódog végemet,
 A' mikor ezt a' testetlen
 'S halhatatlan Lelkemet,
 A' vég nélkül örvendőknek
 Iktatod feregébe,
 A' hol az örök időknek —
 Bódog elztendéjébe,

Imá-

Imádandó Istenemnek —

Eggy Innepet szentelek,
'S Istentől vett Lételemnek
Igazán meg-felelek.

NORVÁTH ADÁM.

XIV.

XIV.

A' MEDVE ÉS AZ
ELEPHANT.

Ó az oktalan Emberek ! így szólla egykor a' Medve az Elephánthoz. Mit nem kívánnak ők mi tőlünk kik egyéb állatoknál jobbak vagyunk ! Ennékem úgy kell járnom a' tántzot, a' mint fújják. Jól tudják pedig, hogy az a' bolondság olyan érdeemes állatot, mint én vagyok, nem illet, mert mit-is nevetnének egyebet a' mikor tántzolok ?

Én is úgy járom a' mint fújják, felele az Elephant, 's szint' úgy érdeemes állatnak tartatom, mint te: de úgy, mint téged, soha se nevettek ki még az én Nézőim ; kedves tsudálás vólt az mind, a' mit ábrázatjaikon észre venni lehete. Hidd el Medve ! téged nem azért nevetnek, hogy tántzolsz ; hanem hogy nem tudod magad' a' tántzhoz alkalmaztatni.

ASZALAY JÁNOS.